

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA,
VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

KÓD TESTU

6753

MATURITA 2014

EXTERNÁ ČASŤ

SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA

NEOTVÁRAJTE, POČKAJTE NA POKYN!
PREČÍTAJTE SI NAJPRV POKYNY K TESTU!

- Test obsahuje **64 úloh**.
- Na vypracovanie testu budete mať **90 minút**.
- Pri riešení úloh budete striedavo používať dva typy odpovedových hárkov:
  - Do odpovedového hárka č. 1 označeného piktogramom budete zaznamenávať riešenia úloh s výberom odpovede. Pri týchto úlohách vyberte správnu odpoveď spomedzi štyroch ponúkaných možností, z ktorých je vždy správna iba jedna.
  - Do odpovedového hárka č. 2 označeného piktogramom budete zaznamenávať riešenia úloh s krátkou odpoveďou. Pri týchto úlohách správnu odpoveď napíšete do príslušného riadka odpovedového hárka. Krátku odpoveď tvorí jedno slovo alebo niekoľko slov.
- Pri práci smiete používať iba pero s čiernou alebo modrou náplňou. Nesmiete používať zošity, slovníky, učebnice ani inú literatúru.
- **Podrobnejšie pokyny na vyplňovanie odpovedového hárka sú na poslednej strane testu. Prečítajte si ich.**

Želáme vám veľa úspechov!

Začnite pracovať, až keď dostanete pokyn!

Ukážka 1

Vincent Šikula – Majstri

(úryvok)

Poponáhľali sa a popoludní boli s prácou hotoví. Pozbierali náradie a chystali sa na odchod. Opäť k nim prišiel sedliak, spokojne si obzeral stodolu a veselo si pohvizdoval. Imro mu pohvízdal druhý hlas a sedliak sa ešte väčšmi rozveselil. Pošúchal si ruky a povedal: – Tak ešte toho škridliara!

Majster zdvihol zo zeme plecniak, v ktorom mal tesárske náradie, usmial sa a povedal: – Tak! A je to! Zas máme za sebou peknú robotu!

Sedliak vytiahol peňaženku. – Môžeme vyúčtovať.

*– Ľahko vyúčtujem, – povedal majster. A myslel si: „Načo o tom rečniť? Ved' vieš, koľko máš dať. Dohodli sme sa už pred týždňom. Daj peniaze a pôjdeme **S P Á N O M B O H O M!**“ Potom povedal nahlas: – Ak chcete, môžete dať aj viac.*

Sedliak pohodil hlavou a dobrosrdečne sa usmial. „Prečo by som nedal? Ale ktovie, čo by si povedal, keby som dal menej? Ved' aj v mojej peňaženke je peniazom dobre.“

01 Atmosféra situácie z textu ukážky 1 je

- (A) hašterivá.
- (B) tvorivá.
- (C) veselá.
- (D) súperivá.

02 Čo práve dokončili *majstri* tesári podľa textu ukážky 1?

- (A) Dostavali z tehál múry stodoly.
- (B) Postavili z dreva krov stodoly.
- (C) Prikryli krov stodoly škridlou.
- (D) Natreli múry stodoly farbou.

03 Kto okrem Vincenta Šikulu píše o Slovenskom národnom povstaní?

- (A) Alfonz Bednár
- (B) Pavol Országh-Hviezdoslav
- (C) Ladislav Ballek
- (D) Július Barč-Ivan

04 Ktorý tvar označenej príslovky v texte ukážky 1 má správny pravopis?

- (A) spánombohom
- (B) s pánombohom
- (C) spánom Bohom
- (D) Spánombohom

05 V ktorej možnosti nie je správne priradené remeslo k menám postáv?

- (A) Maxi – povozník
- (B) Štefan Riečan – mäsiar
- (C) Flórik – holič
- (D) Igor Hamar – čašník

06 Pomenujte druh frazeologizmu: *Studený máj, v stodole raj.*

07 Od koho dostali tesári z ukážky 1 zákazku?

08 Vypíšte z textu ukážky 1 sloveso, ktorého lexikálny význam je podobný významu slovesa *pískal*.

Ukážka 2

Ivan Bukovčan – Kým kohút nezaspieva

(úryvok)

FANKA: (Ohromená.) *Pán učiteľ... pán učiteľ, vy... vy mlčíte? A koľko... koľko rokov ste nás učili... deti, nikdy neklamte... vždy... vždy len pravdu...! A teraz mlčíte...?! (Cez slzy.) Ale ja nechcem, aby ste mlčali...!*

TOMKO: (Privinie ju k sebe.) *Neplač, neplač... Chcel som, aby to povedal on sám! (Obráti sa.) Pán Fischl...*

FISCHL: (Pochopí všetko, zdesí sa.)
Teraz už mlčte, pán učiteľ! Nikto ma nepoveril vyšetrovať...! Mňa... mňa nič nezaujímá... mne stačí... majorovi stačí... ten človek, čo tam leží...! (Hryzie si peru.) To stačí, rozumiete...?! Ja už nechcem vedieť nič...!

TOMKO: *Pýtali ste sa. A ja odpoviem.*

FISCHL: *Preboha, mlčte! (Zapcháva si uši.) Už mi nemáte čo povedať...!*

TOMKO: *Iba pravdu, pán Fischl. Áno, on ho zabil... (Je hrozné, že sme mu v tom nevedeli zabrániť!)*

FISCHL: *Nič som nepočul...! (Kričí.) Teraz nejde o pravdu, ale o vašu záchranu...! Major už spí... a ja ho nezobudím, nič mu nepoviem! Až ráno... až ráno mu poviem, že je všetko v poriadku... že jeho podmienka je splnená... že vás už môžu prepustiť! (Zúfalo.) Preboha, čo inšie mu môžem povedať...?! Nemôžem... nechcem...!*

09 Názov dramatického diela *Kým kohút nezaspieva*... je narážkou na

- (A) zrod nového dňa.
- (B) príchod novej doby.
- (C) priznanie väzňa.
- (D) rozhodnutie sudcu.

10 Z dramatickej situácie v texte ukážky 2 vyplýva, že

- (A) Fischl sa sám usvedčuje zo zbabelosti.
- (B) Tomko chce naučiť Fanku smelosti.
- (C) Tomko berie statočne zodpovednosť na seba.
- (D) Fanka usvedčuje svojho bývalého učiteľa z klamstva.

11 V ktorej možnosti sú správne zoradené názvy drám podľa doby ich vzniku?

- (A) Kocúrkovo, Herodes a Herodias, Statky-zmätky, Matka, Jááánošííík
- (B) Statky-zmätky, Kocúrkovo, Herodes a Herodias, Jááánošííík, Matka
- (C) Kocúrkovo, Herodes a Herodias, Jááánošííík, Statky-zmätky, Matka
- (D) Herodes a Herodias, Statky-zmätky, Kocúrkovo, Matka, Jááánošííík

12 Ktorý výrazový prostriedok z textu ukážky 2 patrí do syntaxe?

- (A) sila hlasu
- (B) nedokončená výpoveď
- (C) intonácia
- (D) výraznosť gest

13 Čo nenájdeme v replikách klasickej divadelnej hry?

- (A) opisy postáv
- (B) monológy
- (C) úvahy postáv
- (D) dialógy

14 Usporiadajte do pokojne povedanej vety v správnom slovoslede slová: *ho, sa, by, opýtal, bol*.

15 Napište krátky tvar k zámenu **mne** z prvej Fishlovej repliky.

16 Určte žáner diela *Kým kohút nezaspieva*.

Ukážka 3

Judit Bárdos – Rada by som spolupracovala s Enikó Eszenyi

Úspechy mladej herečky Judit Bárdos sa neustále len hromadia a diváci sa s jej menom budú stretávať čoraz častejšie. Len nedávno získala cenu Slovenskej filmovej a televíznej akadémie za najlepšiu ženskú hlavnú rolu.

Herečka Judit Bárdos, pochádzajúca zo Senca, je študentkou [ ] fakulty Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Na konzervatóriu sa učila hru na klavíri. V súčasnosti ju môžete vidieť aj v Slovenskom národnom divadle vo Hviezdoslavovom Herodes a Herodias, v hre režiséra Józsefa Czajlika Ivanov, ako aj v komédii Jókaiho divadla Sári bíró.

Dom je Juditiným prvým celovečerným filmom. Za stvárnenie tvrdohlavej Evy získala okrem najhodnotnejšej ceny Slnko v sieti aj ceny Igric a Modrý anjel.

Aké máš plány do budúcnosti?

– Krása herectva spočíva v tom, že nič nie je konštantné – nie vždy je finančná istota, nie je presne určená pracovná doba, ťažko sa plánuje. Niekedy sa zdá, akoby na herca úplne zabudli, a niekedy sa k nemu ponuky len tak hrnú a treba si z nich vyberať. Toto je krása herectva. A, samozrejme, vystupovanie.

Čo by si robila, ak by si nebola herečkou?

– Po maturite som sa prihlásila iba na dramatické umenie. Možno by som bola zostala na konzervatóriu a stala sa učiteľkou, alebo by som bola odišla pracovať do zahraničia.

(Otázky kládla Diana Lengyel, skrátené, upravené z didaktických dôvodov.)

17 Akým slovotvorným postupom vzniklo slovo *tvrdohlavá*?

- (A) odvodzovaním
- (B) skracovaním
- (C) spájaním
- (D) skladaním

18 Priamo z textu ukážky 3 vyplýva, že spomínaná herečka je

- (A) rozhodnutá.
- (B) úspešná.
- (C) uspokojivá.
- (D) rozhodná.

19 Ktoré tvrdenie o hercoch vyplýva z textu ukážky 3?

- (A) Nemajú pravidelný mesačný plat.
- (B) Majú dlhé divadelné prázdniny.
- (C) Nie sú obsadzovaní podľa talentu.
- (D) Sú zvyknutí neplánovať si budúcnosť.

20 Označte možnosť s pravopisnou chybou v neživotných podstatných menách mužského rodu v pluráli.

- (A) klavíre
- (B) orly
- (C) kufre
- (D) cukry

21 V ktorej možnosti je slovo *doba* súčasťou združeného pomenovania?

- (A) pracovná doba
- (B) doba hier
- (C) moja doba
- (D) doba nádejí

22 Z textu ukážky 3 vypíšte antonymum slova *spomenuli si*.

23 Podľa kontextu ukážky 3 doplňte pravopisne správne názov fakulty, na ktorej herečka študuje.

24 Napíšte slovom počet spomínaných ocenení herečky podľa textu ukážky 3.

Ukážka 4

<i>Písomníctvo vo Veľkej Morave</i>	9
<i>Život Konštantína</i>	11
<i>Ján Simonides: Z vlasti na galeje</i>	12
<i>Matej Bel: O dnešnom vzhľade mesta Bratislavy</i>	15
<i>Anton Bernolák: Slovenská gramatika</i>	17
<i>Ján Hollý: Selanky</i>	20

(Obsah učebnice, úryvok, upravené z didaktických dôvodov.)

25 Dielo zo strany 11 z ukážky 4 je napísané

- (A) v staroslovenčine.
- (B) v kultúrnej stredoslovenčine.
- (C) v starej češtine.
- (D) v slovakizovanej češtine.

26 Dielo o tvorcovi prvého slovanského písma sa v obsahu nachádza na strane

- (A) 17.
- (B) 11.
- (C) 20.
- (D) 15.

27 Na základe textu ukážky 4 môžeme konštatovať, že v tejto časti učebnice nie je kapitola venovaná

- (A) staroveku.
- (B) stredoveku.
- (C) baroku.
- (D) klasicizmu.

28 V ktorej možnosti je medzi dvomi stranami vnútorná súvislosť?

- (A) Ján Hollý – oslava Rastislavovho hrobu
- (B) Anton Bernolák – prvý spisovný slovenský jazyk
- (C) Matej Bel – prvý dvojjazyčný prekladový slovník
- (D) Konštantín – objav obrázkového písma

29 Vyberte z možností slovo, ktoré je synonymom slova *vlast'*.

- (A) štát
- (B) krajina
- (C) domovina
- (D) zem

30 Nachádza sa v texte ukážky 4 dvojčlenná veta? Odpovedzte áno/nie.

31 Určte druh podstatného mena *galeje* podľa prítomnosti gramatickej kategórie jednotného alebo množného čísla.

32 Z nadpisu kapitoly *Písomníctvo vo Veľkej Morave* vypíšte slovo, v ktorom sa nenachádza neznalá spoluhláska.

Ukážka 5

Vysokoškoláci majú svojho prvého ombudsmana

Slovenskí vysokoškoláci majú po prvýkrát v histórii svojho ochrancu práv. Študenti sa na neho budú môcť obrátiť, keď sa napríklad dostanú do nepráva na skúške alebo budú potrebovať poradiť v administratívnych záležitostiach.

Úlohou študentského ombudsmana bude najmä chránenie právneho a sociálneho postavenia študentov, aktívna pomoc pri riešení problémov spojených so štúdiom, ako i spolupráca s predstaviteľmi slovenskej legislatívy a organizácií pôsobiacich v oblasti školstva u nás a v zahraničí. Myšlienku zriadiť úrad ochrancu práv študentov rada prebrala od svojich poľských kolegov, kde tento model funguje už desať rokov.

O post študentského ochrancu práv prejavilo záujem asi 20 uchádzačov. Od záujemcov sa vyžadovalo napríklad právnické vzdelanie, jazykové schopnosti, skúsenosť z pôsobenia v akademickom senáte či študentskej rade, avšak hlavne znalosti legislatívy z oblasti školstva, z ekonomickej a sociálnej oblasti a ich praktická aplikácia pri kreovaní či pripomienkovaní fungovania akademickej samosprávy.

Študenti svojho ombudsmana nájdu v priestoroch Ústavu informácií a prognóz školstva v Bratislave.

(Z internetu, skrátené.)

33 V ktorej z možností sú správne určené obe gramatické kategórie zvýrazneného podstatného mena vo výraze *postavenie študentov*?

- (A) datív, singulár
- (B) genitív, plurál
- (C) akuzatív, plurál
- (D) lokál, singulár

34 Ktorá z možností správne určuje druh číslovky *prvýkrát*?

- (A) podielová číslovka
- (B) základná číslovka
- (C) radová číslovka
- (D) násobná číslovka

- 35** Z kontextu ukážky 5 môžeme predpokladať, že zriadenie novej funkcie navrhla
- (A) Národná rada SR.
  - (B) Slovenská národná rada.
  - (C) právnická rada.
  - (D) študentská rada.

- 36** Text ukážky 5 čitateľa predovšetkým
- (A) vychováva.
  - (B) usmerňuje.
  - (C) vzdeláva.
  - (D) informuje.

- 37** V ktorom odseku ukážky 5 sa nachádza vysvetlenie/výklad?
- (A) v prvom
  - (B) v druhom
  - (C) v treťom
  - (D) v štvrtom

- 38** Ako nazývame uzákonenú podobu slovenského jazyka, ktorou sú napísané články novín, umelecké, administratívne a náučné texty?

- 39** Vypíšte spoluhlásku, ktorá sa pri splývavej výslovnosti výrazu *od poľských kolegov* zmení zo znelej na neznelú.

- 40** Môžeme stupňovať prídavné meno *právny* z druhého odseku textu ukážky 5? Odpovedzte áno/nie.

Ukážka 6

František Švantner – Malka

(úryvok)

*Naspäť sa mi kráčalo veselo. Klepec bol nastavený. Šajban sa už nemohol z neho vymotať, iba ak by mu celé peklo s Luciferom bolo prišlo pomáhať. Len mi bolo treba Malku doma pridržať, aby ho zavčasu nevyplašila, **ale** tým som si hlavu nelámam ani najmenej. Vyhvizdoval som si ani frajer, ktorému sa darí pri dievčati.*

Slnko padalo práve za horu ani odronené jabĺčko, keď som vchádzal do Michalčíkov. Krčma bola prázdna, ale sotva som plesol dverami, vošla Malka. Dvere na kuchyni neprivrela, nuž mohol som ľahko zistiť, že Michalčícky doma niet, že je Malka tu sama ani výkrik v tichej hore. Bolo mi to vhod.

41 Z ukážky 6 vyplýva, že

- (A) rozprávač príbehu žiarlil aj na Šajbana.
- (B) Malka bola veľmi osamotené dievča.
- (C) rozprávač deja chcel Malku vystrašiť.
- (D) Šajban neunikne nastavenej pasci.

42 Z ukážky 6 priamo vyplýva, že hlavným pocitom rozprávača deja bola

- (A) spokojnosť.
- (B) zvedavosť.
- (C) zaľúbenosť.
- (D) zúrivosť.

43 V akej funkcii je v ukážke 6 použitá zvýraznená spojka *ale*?

- (A) v stupňovacej
- (B) vo vylučovacej
- (C) v odporovacej
- (D) v zlučovacej

44 František Švantner je predstaviteľom slovenskej literatúry

- (A) z obdobia prelomu storočí.
- (B) medzivojnového obdobia.
- (C) 60. rokov 20. storočia.
- (D) 90. rokov 20. storočia.

45 Ktorým umeleckým prostriedkom je celé slovné spojenie *slnko padalo práve za horu*?

- (A) metonymia
- (B) metafora
- (C) epiteton
- (D) prirovnanie

46 V ktorej osobe je rozprávač diela Malka?

47 Vypíšte z textu ukážky 6 ustálené slovné spojenie s významom: vôbec som nerozmýšľal nad situáciou.

48 Ktorá spojka je v texte ukážky 6 súčasťou prirovnania?

Ukážka 7

Ivan Krasko – Vesper dominicae

(úryvok)

*Tam niekde v diaľke
v čierňavých horách
dedinka biela
túli sa k zemi
pokojná, tichá.
V nej starodávne
vážneho vzhl'adu
si domy čušia.
Z tých v jednom iste
ustarostená
mamička moja
samotná sedí
pri starom stole.
Kostnatou rukou
podpiera čelo
vráskami zryté
– starostí tiene
vždy sedia na **ňom**:
tak som ho vídal
od mala svojho –*

49 V texte ukážky 7 básnik

- (A) spomína na svoju osamelú upracovanú matku.
- (B) predstavuje si svoju matku plnú starostí.
- (C) uvažuje o osude starých ľudí na vidieku.
- (D) opisuje svoju zaniknutú rodnú dedinu.

50 Ktorý slovenský preklad latinského názvu básne Vesper dominicae je správny?

- (A) Nedeľný večer
- (B) Večer nedeľný
- (C) Nedeľský večer
- (D) Večer nedeľový

51 V básnickom obraze *dedinka biela túli sa k zemi sa nachádza*

- (A) protiklad a prirovnanie.
- (B) gradácia a zdobnenina.
- (C) metafora a zmenený slovosled.
- (D) personifikácia a anafora.

52 V ktorej možnosti je nesprávny tvar?

- (A) od mala
- (B) odmala
- (C) od malička
- (D) odmálička

53 Typickým umeleckým prostriedkom symbolistov je

- (A) nepriame pomenovanie.
- (B) zosobňovanie neživých vecí.
- (C) zastarané slovo.
- (D) hovorové slovo.

54 Napíšte oficiálny/úplný názov básnickej skupiny symbolistov, do ktorej patrí aj Ivan Krasko.

55 Napíšte zvýraznené zámeno v texte ukážky 7 v N singuláru.

56 Vypíšte z textu básne expresívne slovo.

Ukážka 8

Lubomír Feldek – Bravo, Jánošík!

(úryvok)

Sú ľudia, čo Jánošíka neuznávajú. „Iné národy majú kráľov, a naším najväčším hrdinom je zbojník,“ počujem ich občas bedákať. Ale bedákajú zbytočne. Ved' väčšina kráľov nestála za závisť – a na Jánošíka môžeme byť naozaj hrdí. Nebol to iba ušľachtilý junák z piesní a povestí, ktorého si vysníval ľud. O jeho ušľachtilosti hovoria aj úradné dokumenty.

Zápis z jeho výsluchu (a bol to výsluch na mučidlách) nám prezrádza, že sa držal statočne – vytiahli z neho iba mená zbojníkov, ktorí už odvisli pred ním. Z obžaloby sa zase dozvedáme, že síce zbíjal, ale nezabíjal. A okrem toho – kto boli tí ozbíjaní? Ešte väčší zbojníci než on.

57 Pod slovným spojením *nestáli za závisť* z textu ukážky 8 rozumieme, že ide o ľudí, ktorí boli

- (A) závislí na obdive.
- (B) nezávislí na obdive.
- (C) závideniahodní.
- (D) nezávideniahodní.

58 Slovo *bedákať* z textu ukážky 8 má podobný význam ako slovo

- (A) biediť.
- (B) nariekať.
- (C) nadávať.
- (D) bedačiť.

59 Slovo *mučidlá* je

- (A) pomnožné podstatné meno.
- (B) spodstatnené prídavné meno.
- (C) podstatné meno ženského rodu.
- (D) podstatné meno stredného rodu.

60 Jánošíkovská tematika sa v slovenskej literatúre veľmi často vyskytuje

- (A) v ľudovej slovesnosti.
- (B) v klasicizme.
- (C) v baroku.
- (D) v medzivojnovnej literatúre.

61 Z textu ukážky 8 vyplýva, že národný hrdina bol

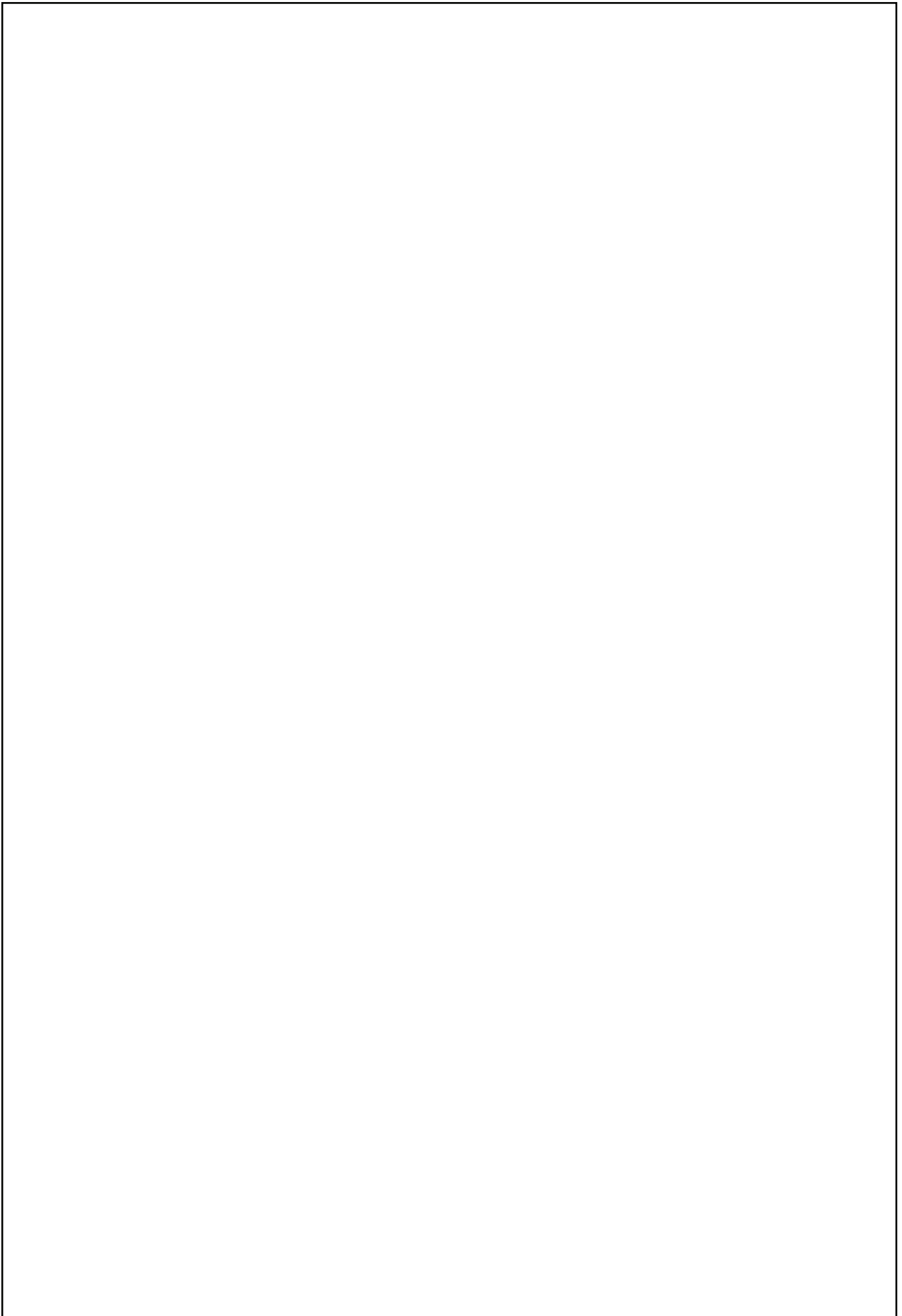
- (A) nemilosrdný.
- (B) umučený.
- (C) súdený.
- (D) ideálny.

62 Napíšte názov jedného administratívneho žánru, ktorý sa spomína priamo v texte ukážky 8.

63 Vylúčte z radu autora, ktorý tam nepatrí podľa literárneho druhu jeho diel: Milan Rúfus, Miroslav Válek, Vladimír Mináč, Ľubomír Feldek, Ján Stacho.

64 Zdôvodnite použitie úvodzoviek v nasledujúcej časti z textu ukážky 8.

„Iné národy majú kráľov, a naším najväčším hrdinom je zbojník,“ počujem ich občas bedákať.

Pokyny na vyplňovanie odpoveďového hárka

Odpoveďové hárky budú skenované, nesmú sa kopírovať, krčiť ani prehýbať.
Aby skener vedel prečítať vaše odpovede, musíte dodržať nasledujúce pokyny:

- Píšte perom s čiernou alebo modrou náplňou. Nepoužívajte tradičné plniace perá, veľmi tenko písuce perá, obyčajné ceruzky ani pentelky.

- Riešenia **úloh s výberom odpovede** zapisujte krížikom .

- Správne zaznačenie odpovede **(B)**
A B C D

- Nesprávne zaznačenie odpovede **(B)**
A B C D

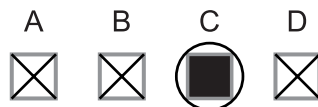

- V prípade chybného vyplnenia údajov alebo odpovedí postupujte podľa nasledujúcich pokynov. V žiadnom prípade nepoužívajte nový odpoveďový hárok.

- Keď sa pomýlite alebo neskôr zmeníte názor, úplne zaplňte políčko s nesprávnym krížikom a urobte nový krížik.

- Ak náhodou znovu zmeníte názor a chcete zaznačiť pôvodnú odpoveď, urobte krížiky do všetkých políčok a zaplnené políčko dajte do krúžku.

- Odpovede na **úlohy s krátkou odpoveďou** napíšte do príslušného poľa odpoveďového hárka čitateľne písaným alebo tlačným písmom. Pri použití tlačného písma **rozlišujte veľké a malé písmená**.

Neotvárajte test, pokiaľ nedostanete pokyn!